

การผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งสำหรับรับประทาน

นศภ.ฐานิตา แสงเขี้ยว

นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานคลังข้อมูลยา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

โรคติดเชื้อในเด็กพบได้ทั้งการติดเชื้อไวรัส หรือแบคทีเรีย ซึ่งเป็นโรคที่พบบ่อยในชุมชนมี โอกาสการเกิดขึ้นเฉลี่ย 6-8 ครั้งต่อปี เมื่อมีการติดเชื้อแบคทีเรียยาปฏิชีวนะ หรือยาฆ่าเชื้อแบคทีเรีย เป็นยาทางเลือกแรกที่ย่อยให้กับผู้ป่วย เด็ก ซึ่งมักจะได้รับการรักษาเชื้อในรูปแบบผงแห้งที่ต้องผสมกับน้ำ ก่อนให้ยา² ดังนั้นวิธีการ ผสมและการเก็บรักษา ยาปฏิชีวนะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ดูแลผู้ป่วย ควรทราบ ก่อนใช้ยา

ข้อปฏิบัติทั่วไปในการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งแบบรับประทาน

1. เคาะขวดยาเพื่อให้ผงยาในขวดร่วน ไม่จับกันเป็นก้อน
2. ใช้น้ำสุกหรือน้ำสะอาด(ห้ามใช้น้ำอุ่นหรือน้ำร้อน เนื่องจากอาจทำให้ยาบางชนิดเสื่อมสภาพได้เติม ลงไปในขวดประมาณ 1/2 ของขีดที่กำหนด หรือพอท่วมผงยา
3. เขย่าให้ยากระจายตัวที่ วมไม่มีก้อนแข็ง
4. เติมน้ำปรับระดับให้พอดีกับขีดที่กำหนด แล้วเขย่าอีกครั้ง
5. หลังจากผสมยาเสร็จเรียบร้อยก็เก็บที่อุณหภูมิห้องนาน 7 วัน ถ้าเก็บในตู้เย็นเก็บได้นาน 2 สัปดาห์
6. กรณีที่ได้รับยามากกว่า 1 ขวด ควรรอให้ยาขวดแรกหมดก่อน แล้วจึงผสมยาขวดที่ 2

อย่างไรก็ตามยามียาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งสำหรับรับประทานบางชนิดที่มีวิธีการผสมยาไม่เป็นไป ตามขั้นตอนข้างต้น คือ ไม่มีขีดกำหนดบอกปริมาณขวดยา แต่กำหนดปริมาณน้ำที่จะเติมลงไปใน ขวดยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ซิโทรแม็กซ์ (Zithromax[®]) ประกอบด้วยตัวยา อะซิโทรมัยซิน (azithromycin) เป็นยา ปฏิชีวนะชนิดผงสำหรับผสมเป็นยาน้ำแขวนตะกอน ใช้ในการรักษาโรคติดเชื้อแบคทีเรียซึ่งมีวิธีการ ผสมเป็นยาน้ำแขวนตะกอนสำหรับรับประทานดังนี้

1. เคาะขวดให้ผงยากระจายตัวไม่จับเป็นก้อนกดฝาขวดพร้อมหมุนตามลูกศรเพื่อให้ขวดเปิด
2. ตวงน้ำสุกหรือน้ำสะอาดให้ถึงขีดบนถ้วยตวงที่ให้มาในกล่อง(9 มิลลิลิตร) เทลงในขวดเพียงครั้งเดียว เขย่าให้ยาละลายเข้ากัน
3. เขย่าขวดทุกครั้งก่อนรินยาออกมารับประทาน
4. หลังจากผสมยาเสร็จเรียบร้อยเก็บไว้ที่อุณหภูมิต่ำกว่า 30 องศาเซลเซียสนาน 10 วัน

ออมนิเซฟ (Omnicef®) ประกอบด้วยตัวยา เซฟดิเนียร์ (cefdinir) เป็นยาปฏิชีวนะชนิดผง สำหรับผสมเป็นยาน้ำแขวนตะกอน ใช้ในการรักษาโรคติดเชื้อแบคทีเรีย ซึ่งมีวิธีการผสมเป็นยาน้ำแขวนตะกอนสำหรับรับประทานดังนี้

1. เคาะขวดเพื่อให้ผงยาไม่ติดกันเปิดฝาขวด
2. ตวงน้ำสุกหรือน้ำสะอาด ลงในถ้วยตวงที่ให้มาในกล่อง โดยแบ่งการตวงน้ำเป็น 2 ส่วนดังนี้
กรณีปริมาตรสุทธิ 30 มิลลิลิตร ตวงน้ำส่วนแรกปริมาตร 9 มิลลิลิตรและตวงน้ำส่วนที่เหลือ 10 มิลลิลิตร
กรณีปริมาตรสุทธิ 60 มิลลิลิตรตวงน้ำส่วนแรกปริมาตร 19 มิลลิลิตร และตวงน้ำส่วนที่เหลือ 20 มิลลิลิตร
3. เติมน้ำส่วนแรก ลงในขวด เขย่าจนส่วนผสมเข้ากันดี
4. เติมน้ำส่วนที่เหลือให้ครบตามปริมาตรที่กำหนดแล้วเขย่าอีกครั้ง
5. หลังจากที่ผสมยาเสร็จเรียบร้อยแล้วเก็บที่อุณหภูมิห้อง(ต่ำกว่า 25 องศาเซลเซียส) นาน 7 วัน
ถ้าเก็บในตู้เย็น(อุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส) เก็บได้นาน 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นควรทิ้ง

นอกจากวิธีการผสมยาที่ผู้ดูแลควรทราบเพื่อผสมยาน้ำแขวนตะกอนให้ได้ความเข้มข้นที่เหมาะสมตามที่บริษัทระบุแล้ว การเก็บรักษายาหลังผสมและวันสิ้นสุดการใช้ ก็เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ดูแลให้ความสำคัญเช่นกันเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ป่วยได้รับประทานยาที่มีความคงตัวและออกฤทธิ์ได้ดังเดิมเพื่อให้การรักษาเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. Chan GC, Tang SF. Parental knowledge, attitudes and antibiotic use for acute upper respiratory tract infection in children attending a primary healthcare clinic in Malaysia. Singapore Med J. 2006;47:266–70.
2. Fokkens WJ, Lund VJ, Mullol J, Bachert C, Alobid I, Baroody F, et al. European Position Paper on Rhinosinusitis and Nasal Polyps 2012. Rhinol Suppl. 2012 Mar(23):1-298.
3. สุชาดา ชูติมาวรรณธ์ บรรณาธิการ. คู่มือทักษะตามเกณฑ์ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม สภาเภสัชกรรม. กรุงเทพฯ 2554
4. Zithromax™ (azithromycin) [prescribing information]. Thailand: Pfizer. November 2013.
5. Omnicef™ (cefdinir) [prescribing information]. Thailand: Pfizer. April 2012.